III. BURIME SHTESË

LITERATURË

BURIME

KONTAKTE

>>Arsimimi për Drejtat e Njeriut dhe mësimi mund të japin një kontribut jetësor në sigurinë njerëzore, duke shprehur qëllimet e sigurisë njerëzore përbrenda kornizës së të drejtave të njeriut. Lidhur me këtë, kooperimi do të zhvillohet ndërmjet të gjithë anëtarëve të NSN.<<

DEKLARATA E GRACIT MBI PARIMET E ARSIMIMIT
PËR TË DREJTAT E NJERIUT DHE SIGURISË NJERËZORE, 2003.

A. LUFTA NË VAZHDIM PËR TË DREJTAT E NJERIUT - KRONOLOGJIA

LUFTËRAT DHE NGJARJET HISTORIKE

Shumë tekste religjioze theksojnë rëndësinë e barazisë, dinjitetit dhe përgjegjësisë për të ndihmuar të tjerët.

Më shumë se 3000 vjet hindutë Vedasi, Agamasi, dhe Upanishaci; dhe teksti i judenjve Tevrati. **2500 vite më parë** budisti Tripitaka dhe Agutara-Nikaia dhe veprat Konfuçiane Doktrina e të Kuptuarit dhe Mësimi i Madh. **2000 vite më parë** Dhjata e Re dhe 600 vjet më pas, Kurani Islamik.

SHEKULLI I XVIII-XIX

1789 Revolucioni Francez dhe deklarata e të drejtave të meshkujve dhe qytetarëve

1815 Revolta e Skllevërve në Amerikën Latine dhe në Francë

1830 Lëvizjet për të Drejta Ekonomike dhe Sociale – Ramakrishna në Indi dhe Lëvizjet Religjioze në Perëndim

1840 Në Irlandë Lëvizja Çartiste kërkon të drejta universale për votim dhe të drejtat për punëtorë dhe njerëz të varfër

1847 Revolucioni Liberian

1861 Liria nga bujkrobëria në Rusi

SHEKULLI XX

1900-29

1900-15 Njerëzit e kolonizuar ngriten kundër imperializmit në Azi dhe Afrikë

1905 Lëvizjet punëtore në Evropë, Indi dhe në SHBA; në Moskë 300.000 punëtorë demonstrojnë

1910 Fshatarët mobilizohen për të drejtat e pronës në Meksikë

1914 – 18 Lufta e Parë Botërore

1914 Lëvizjet Përparuara për pavarësi dhe trazirat në Evropë, Afrikë dhe në Azi

1915 Masakrimi i armenëve nga turqit

1917 Revolucioni Rus

1919 Protesta të gjera kundër ndasisë së barazisë racore nga Konventa e Lidhjes së Kombeve

KONFERENCA, DOKUMENTE DHE DEKLARATA

Kodet e sjelljes – Mense, Asoka, Hamurabi, Draco, Cyrus, Moses, Solo dhe Manu

1215 Nënshkrimi i Magna Kartës, duke njohur se çështja e sovranit nuk është mbi ligjin

1625 Juristi holandez Hugo Grotius na e dhuroi lindjen e Ligjit Ndërkombëtarë

1609 Gjon Loku zhvillon idenë e të drejtave natyrale në Traktatin II të qeverisë

1792 Meri Uollstonkraft - Shfajësimi i të Drejtave të Femrës

1860 Në Iran, Mirca Fath Ali Akunxhade dhe në Kinë Tan Sitong debatojnë për barazinë gjinore

1860 Vjetorja Rosa Gueras e quajtur La Camedia, përkrah barazinë e femrës nëpër Amerikën Latine

1860 Në Japoni Toshiko Kishida boton eseun, “Të Them Ty, e Imja Shoqe, Motër”

1860-80 Më shumë se 50 Traktate bilaterale për ndjekjen e tregtisë së skllevërve, në të gjitha rajonet

1900 Kongresi I Pan-Afrikan në Londër

1906 Konventa Ndërkombëtare që e ndalonte punën natën për femra në industri

1907 Konferenca e Paqes në Amerikën Qendrore ofron për refugjatë të drejtën për kërkesë ndaj gjyqeve kur ata arrijnë

1916 Vetëvendosja adresohet në imperializmin e Leninit, shkalla më e lartë e kapitalizmit

1918 Vetëvendosja adresohet në "katërmbëdhjetë pikat" e Wilsonit

1919 Traktati i Versajës thekson të drejtën e vetëvendosjes dhe të drejtat e pakicave

1919 Kongresi Pan-Afrikan kërkon vetëvendosje në posedimet koloniale

INSTITUTET

1809 Instituti i Obudspersonit themelohet në Suedi

1815 Komisioni mbi tregtinë ndërkombëtare të skllevërve, në Kongresin e Vjenës

1839 Shoqëria antiskllave në Britani, vazhdor në vitin 1860 nga Confederaçao Abolicionista në Brazil

1863 Komiteti Ndërkombëtarë i Kryqit të Kuq

1864 Asociacioni Ndërkombëtarë i meshkujve që punojnë

1898 Lidhja e të Drejtave të Njeriut, një OJQ, si përgjigje ndaj aferës Drajfus

1902 Aleanca ndërkombëtare për të drejtë vote dhe shtetësi të barabartë

1905 Sindikatat formojnë federatat ndërkombëtare

1910 Unioni Ndërkombëtar i femrave "punëtore të veshjeve"

1919 Lidhja e Kombeve dhe gjykata e drejtësisë ndërkombëtare

1919 Organizata ndërkombëtare e punës të avokojë në mënyrë që të drejtat e njeriut që të shkrihen në ligjin e punës

1919 Lidhja Ndërkombëtare e Femrave për Paqe dhe Liri

1919 OJQ-të të përkushtuara për të drejtat e femrave fillojnë t'i adresojnë të drejtat e fëmijëve; Save The Children (UK)

1920 Fushata për të drejtat e femrave për informata mbi përdorimin e kontraceptivëve nga Ellen Kej, Margaret Sanger, Shizue Ishimoto

1920 Grevat e përgjithshme dhe konfliktet e armatosura ndërmjet punëtorëve dhe pronarëve në botën e industrializuar

1930 – 49

1930 në Indi Gandi udhëheq qindra njerëz në marshimin e gjatë për në Dandi, për të protestuar për taksën e kripës

1939 – 45 Regjimi nazist i Hitlerit vret 6 milion hebrenj dhe i fut në kampet e përqendrimit dhe vret romë, komunistë, sindikalistë, polakë, ukrainas, kurdë, armenë, njerëz të hendikepuar, dëshmitarë të Jehovait, dhe homoseksualë

1942 Rene Kasin nga Franca thërret për krijimin e gjykatës ndërkombëtare për dënimin e krimeve të luftës

1942 SHBA interrnon 220.000 japonezo-amerikanë gjatë Luftës së Dytë Botërore

1942-45 Lufta antifashiste në shumë vende evropiane

1949 Revolucioni Kinez

1950-59

1950 Lufta Nacional Çlirimitare dhe Revoltat në Azi; disa vende afrikane fitojnë pavarësinë

1955 Lëvizja e të Drejtave Plotike dhe Civile në SHBA; Martin Luter Kingu udhëheq bojkotin e autobusëve në Montgomeri (381 ditë)

1960-69

1960 në Afrikë 17 vende sigurojnë të drejtën për vetëvendosje, siç e bënë vendet e tjera

1962 Punëtorë Nacional të Fermave (Punëtorët e Bashkuar të Fermave të Amerikës) organizohen për mbrojtje të punëtorëve migrues në SHBA

1960 – 70 Lëvizja Feministe kërkon barazi

1923 Konferenca e 5-të e republikave amerikane në Santiago, Kil, adreson të drejtat e femrave

1924 Deklarata e Gjenevës e të drejtave të fëmijëve

1924 Kongresi amerikan aprovon Aktin Snajder, duke u dhënë të gjithë indianëve të Amerikës shtetësi të plotë

1926 Konferenca e Gjenevës miraton Konventën e Skllavërisë

1930 Konventa e ONP-së në lidhje me punën nën forcë apo të detyruar

1933n Konventa Ndërkombëtare për ndalimin e trafikimit të femrave te moshës madhore

1941 Presidenti i SHBA-ve identifikon katër liritë themelore – të shprehjes, të religjionit, nga nevoja dhe frika

1945 Karta e KB-së, theksimi i të drejtave të njeriut

1948 Deklarata Universale e të drejtave të njeriut

1948 Konventa e ONP-së mbi të drejtën e blerjes dhe mbrojtjen e të drejtës për t'u oganizuar

1949 Konventa e ONP-së mbi të drejtën e organizimit dhe tubimet kolektive

1950 Konventa evropiane mbi të Drejtat e Njeriut

1951 Konventa e barazisë retributive e ONP-së

1957 Konventa e ONP-së në lidhje me ndjekjen e punës së detyruar

1958 Konventa ONP-së në lidhje me deskriminimin në punësim dhe profesion

1965 Konventa Ndërkombëtare e KB-së mbi kufizimet e të gjitha formave të diskriminimit racor

1966 Konventa ndërkombëtare e KB mbi të drejtat civile dhe politike

1966 Konventa Ndërkombëtare e KB-së mbi të drejtat ekonomike sociale dhe kulturore

1968 Konferenca e parë botërore mbi të drejtat e njeriut

1922 Lidhja e katrëmbëdhjetë nacionale e të drejtave të njeriut themelon lidhjen e federatës ndërkombëtare të drejtave të njeriut

1920 Kongresi nacional i Afrikës Perëndimorë Britanike në Accra të promovojë vetëvendosjen

1925 Përfaqësuesit e tetë shteteve të zhvilluara themeluan Ngjyrat Ndërkombëtare që të përfundojnë diskrimin racor

1928 Komisioni Ndëramerikan për femra, të sigurojë njohjen e të drejtave civile dhe politike të femrave

1933 Organizata e Refugjatëve

1935-36 Komisioni Ndërkombëtarë Penal dhe i Burgosjes, promovon të drejtat themelore të të burgosurve

1945 Gjyqet e Nyrmbergut dhe të Tokios

1945Kombet e Bashkuara

1946 Komisioni i Kombeve të Bashkuara mbi të drejtat e njeriut

1948 Organizata e shteteve amerikane

1949 Këshilli i Evropës

1950 Komisioni i gjetjes së fakteve merret me shkeljet e të drejtave të sindikatave

1951 Komiteti i ONP-së, mbi lirinë e mbledhjes

1954 Komisioni Evropian i të drejtave të njeriut

1959 Gjykata evropiane e të drejtave të njeriut

1960 Komisioni ndëramerikan mbi të drejtat e njeriut mban sesionin e parë

1961 Amnesty International

1963 Organizata e Unitetit Afrikan

1967 Komisioni i Selisë së Shenjtë për drejtësi ndërkombëtare dhe paqe

1970-79

1970 Çështjet e të drejtave të njeriut tërheqin vëmendje të gjerë – aparteidi në Afrikën Jugore, trajtimi i palestinezëve në territoret e okupuara, tortura e kundërshtarëve politik në Kil; “lufta e ndyrë” në Argjentinë, gjenocidi në Kamboxhë

1970 Njerëzit protestojnë kundër konfliktik arabo-izraelit, luftës së Vietnamit dhe luftës civile të Nigerisë

1976 Amnesty International fiton Çmimin Nobel për paqe

1980-89

1980 Fundi i diktaturave në Amerikën Latine- në Argjentinë, Bolivi, Paraguaj, dhe Uruguaj

1988 Lëvizja paqësore e fuqisë së popullit në Filipine rrëzon diktaturën e Markos

1989 sheshi Tian Anmen

1989 Rënia e Murit të Berlinit

1990-2003

1990 Demokracia përhapet nëpër Afrikë, Nelson Mandela lëshohet nga burgu dhe zgjidhet president i Afrikës Jugorë

1990 Spastrimi etnik në Jugosllavi dhe gjenocidi, si dhe shkelja masive e të drejtave të njeriut në Ruandë

1998 Spanja inicion procedura e ekstradimit kundrejt gjeneralit Pinoçe të Kilit

1999 Mjekët Pa Kufij fitojnë Çmimin Nobel për paqe

2000 Gjykata në Senegal padit diktatorin e Çadit Hisene Habre për "torturë dhe barbari"

2000 Eskalimi i dhunës në mes të izraelitëve dhe palestinezëve (Indifada Al Aksa)

2001 Çmimi për paqe u dhurohet së bashku Kombeve të Bashkuara dhe Kofi Ananit

2001 Sulmet terroriste në Qendrën Botërore Tregtare dhe Pentagon, presidenti Bush lansoi "luftën kundër terrorizmit" duke synuar "infrastruktuarrën terroriste" në Afganistan

2002 Tribunali ndërkombëtarë i krimeve për ish-Jugosllavinë (TNKJ) fillon gjykimin kundër Sllobodan Millosheviqit

mars, 2003 SHBA sulmon Irakun

1973 Konventa ndërkombëtare e KB mbi Shtypjen dhe Dënimin e Krimeve të Aparteidit

1973 Konventa e ONP për Moshën Minimale

1974 Konferenca Botërore e Ushqimit në Romë

1979 Konventa e KB mbi eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit kundër Femrës (KKBEGJFDKF)

1981 Karta Afrikane mbi të Drejtat e Njeriut dhe të Njerëzve

1984 Konventa e KB kundër torturës dhe mizorive të tjera, trajtimit johuman apo degradues apo dënimit

1986 Deklarata e KB mbi të drejtat për t'u zhvilluar

1989 Konventa e KB mbi të drejtat e fëmijëve

1990-96 Konferencat globale të KB dhe samitet mbi çështjet e fëmijëve, arsimimit, ambientiti dhe zhvillimit, të drejtave njerëzore, të popullimit, zhvillimit social dhe lëvizjeve njerëzore

1998 Statuti i Romës mbi themelimin e Gjykatës Ndërkombëtare të Krimeve

1999 Protokoli fakultativ i KEGJDF për ankesa individuale

1999 Konventa e ONP e formave më të këqija të punës së fëmijëve

2000 Samiti i mijëvjeçarit: "Roli i Kombeve të Bashkuara në shekullin XXI" (New York, 6-8 shtator)

2000 "Pekin +5" – Konferenca mbi të drejtat e femrës

2000 Protokoli fakultativ i KEGJDF hyn në fuqi (procedura e ankesave për individë)

2001 Konferenca botërore kundër racizmit, diskriminimit racor, ksenofobisë, dhe jotolerancës së ndërlidhur (Durban, Afrika Jugore, 31 gusht- 7 shtator, 2001)

2002 Miratimi i protokolit fakultativ për konventën e KB kundër torturës (sistemi universal i vizitave)

2002 maj 2002: Asambleja e Përgjithshme e KB: Sesioni Special për fëmijët

1970 Komisioni i parë mbi paqen dhe drejtësinë në Paraguaj dhe Brazil

1978 Vrojtimi i Helsinkit (Human Rights Watch)

1979 Gjykata ndëramerikane e të drejtave të njeriut

1983 Organizata arabe për të drejtat e njeriut

1985 Komiteti i KB mbi të drejtat ekonomike, sociale dhe kulturore

1988 Komisioni Afrikan mbi të drejtat e njeriut dhe njerëzve

1992 Organizata e parë për Siguri dhe Bashkëpunim në Evropë (OSBE), Komisioneri i Lartë për pakicat kombëtare

1993 Komisioneri i parë i Lartë për të Drejtat e Njeriut u caktua në Konferencën e Vjenës

1993-94 Tribunali Ndërkombëtar i Krimeve për ish-Jugosllavi dhe Ruandë

1995 Komisioni i Afrikës Jugore për të vërtetën dhe pajtimin

1995-99 Dhjetë vende lansuan planet nacionale për veprim në fushë të mbrojtjes dhe promovimit të të drejtave të njeriut

1999 Themelimi i Rrjetit të Sigurisë Njerëzore

2002 Statuti i Romës i Gjykatës Ndërkombëtare të Krimeve (GJNK) hyri në fuqi (1 korrik, 2002)

2003 GJNK filon punën e saj më 1 janar 2003

BURIMI:

ADAPTUAR NGA

“RAPORTI I ZHVILLIMIT NJERËZOR I UNDP 2000”